

Ὁ σκουῖφος τοῦ Προέδρου

Οἱ παλιοὶ φίλοι τὰ ἔλεγον, ὅπως κάθε βράδυ σχεδὸν ἀπ’ τὰ φοιτητικά τους χρόνια, καὶ τώρα στὴ σύνταξη, δὲν ἄλλαξαν τὶς συνήθειές τους, ἀλλὰ τὶς τελευταῖες μέρες ἦταν πιὸ ἀνήσυχτοι· πολλὰ εἶχαν γίνεῖ, ἔβλεπαν ὅτι περισσότερο κυφοροῦνταν· οἱ δύο τους στὸ γνωστό τους ταβερνεῖο – δηλαδή, ἦταν κάποτε ταβερνεῖο, ἔτσι τὸ κληρονόμησαν ἀπ’ τοὺς πατεράδες τους, ἂν καὶ προπολεμικὰ ἦταν καρβουναποθήκη, ὅπως τοὺς ἔλεγον, κι ἔγινε σταδιακὰ ἐστιατόριο καὶ πασίγνωστο κοσμικὸ πλέον στὸ κέντρο τῆς Ἀθήνας-, στὸ τραπεζάκι τους, στὴ γωνία πάντοτε. Ἐλάχιστοι τοὺς ἔδιναν σημασία, γιατί συχνάζαν πλέον πολλοὶ πολιτικοί, στενοὶ συγγενεῖς πρωθυπουργῶν, ὑπουργοί, πλούσιοι τῶν βορείων προαστείων, μεγαλοεργολάβοι, παρατρεχάμενοι· αὐτοὶ ὅμως κράταγαν τὸ τραπεζάκι τους, ἔπιναν τὸ κρασάκι τους, παλαιότερα καὶ τὸ τσιπουράκι τους, ἔστω κι ἂν τοὺς τὸ ἔκοψαν οἱ γιατροὶ καὶ συμμορφώθηκαν κάπως, κάτω κι ἀπ’ τὶς πιέσεις καὶ τῶν παιδιῶν τους. Ποῦ καὶ ποῦ, ὅμως, ξεστράτιζαν.

Τὰ παλιά τους θυμήθηκαν καὶ πάλι, τὸ πρῶτο ἐκεῖνο ταξειδί μετὰ τὸ τραῖνο στὴν Ἰταλία, πᾶνε πενήντα χρόνια τώρα, μετὰ προορισμὸ τὸ Ἄαχεν· νεαροὶ, γιὰ πρώτη φορὰ ἔβγαιναν στὸ ἐξωτερικόν· χάρις σὲ κάποιους φίλους τους εἶχαν διαλέξει τὴν παλαιὰ πρωτεύουσα τοῦ Καρόλου τοῦ μεγάλου γιὰ τὴν συνέχιση τῶν σπουδῶν τους· εἶχαν πάρει τὸ βαπόρι ἀπ’ τὸν Πειραιᾶ καὶ μετὰ ἀπὸ προσέγγιση στὴν Πάτρα καὶ στὴν Κέρκυρα ἔφθασαν στὸ Πρίντεζι κι ἀπὸ κεῖ στὸ τραῖνο. Οἱ σπουδὲς τελείωσαν, μετὰ ἐπισκέψεις καὶ φιλίες καὶ σὲ ἄλλες γερμανικὲς πόλεις καὶ περισσότερο σὲς κοντινὲς μετὰ τοὺς ἄλλους Ἑλληνες φοιτητές, τὶς ἔντονες σὲ γεγονότα ἡμέρες, τὶς ἀτέρμονες πολιτικὲς συζητήσεις· ἡ ζωὴ συνεχίστηκε, τὰ χρόνια κύλησαν, ἀλλὰ δύο πράγματα τοὺς ἔμειναν στὴν μνήμη τους ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ταξειδί, ὅπως τὸ θυμύθηκαν πάλι, ἐκεῖ στὸ γωνιακὸ τραπεζάκι τους. Ἀφορμὴ ἦταν ἡ πρόσφατη ἐμφάνιση τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας στὸ Ἰσραήλ, μετὰ τὸν ἐβραϊκὸ σκουῖφο στὸ κεφάλι του.

Τὸ πρῶτο ἦταν τὸ ὑπερβολικὸ χιόνι, πάνω ἀπὸ ἕνα μέτρο, ἀμέσως μόλις βγήκαν ἀπ’ τὴν πόλη καὶ γύρω στὸ ἐνάμισυ ψηλὰ στὰ Ἀπένινα· τὸ τραῖνο ἀγκομαχοῦσε κυριολεκτικά, κι αὐτοὶ ἄνοιγαν τὸ παράθυρο κι ἔπαιρναν χιόνι ἀπ’ τὸ λευκὸ τεῖχος ἀπέναντί τους. Μέσα στὸ κουπέ τους ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν εὐχάριστη, οἱ δύο νεαροὶ φίλοι, δύο Σουηδέζες, λίγο μεγαλύτερες τους, ἕνα δυὸ χρόνια, καὶ δύο ναυτικοί, πήγαιναν γιὰ τὸ Ρότερνταμ νὰ μπαρκάρουν· οἱ δύο τους ἀμέσως ἐπέδειξαν τὴν γοητεία τους πρὸς τὶς καλλονὲς τοῦ Βορρᾶ κι αὐτὲς ἀνταποκρίθηκαν πρόθυμα· τὸ

τραῖνο πήγαινε μὲ πολὺ μικρὴ ταχύτητα, ἐνῶ πολλές φορές σταματοῦσε, ὁ χρόνος κυλοῦσε πολὺ ἀργά, ἢ συντροφιά ἦταν εὐχάριστη· δεξιά κι ἀριστερά, ὅταν ξάνοιγαν κάποιες χαραμάδες ἀπ' τὸ τεῖχος τῶν χιόνων, ἔβλεπαν τὶς κατάλευκες πλαγιὲς καὶ κοιλάδες, μὲ τὰ δέντρα καὶ τὰ μεγάλα σπίτια νὰ διακρίνονται πάνω ἀπ' τὸν λευκὸ πέπλο, γιὰ νὰ κρυφθοῦν καὶ πάλι ἀπ' τὸ τεῖχος. Οἱ Σουηδέζες, δασκάλες τὸ ἐπάγγελμα, τοὺς εἶπαν ὅτι ἔρχονταν ἀπ' τὸ Ἰσραήλ, ὅπου εἶχαν περάσει ἐνάμισυ χρόνο σὲ κιμπούτζ, στὴν ἔρημο, νὰ δουλεύουν χειρωνακτικὰ γιὰ τὴν μετατροπὴ τῆς σὲ καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις.

- Πρέπει νὰ ἦταν σκληρὴ ἢ δουλειά, λέει ὁ Κίμων.
- Ἀρκετά, ἀπαντᾷ ἡ Ἰνγκριντ καὶ τοῦ δίνει τὸ χεράκι τῆς· τὸ πιάνει, γιὰ πρώτη φορά, καὶ βλέπει ὅτι ἦταν σκληρό, ὄχι ὅμως καὶ ροζιασμένο.

Ὁ Θρασύβουλος τὸν μιμήθηκε ἀμέσως κι ἔπιασε κι αὐτὸς τὸ χέρι τῆς Μόνικας, ἡ ὁποία τὸ ἄφησε εὐχάριστα στὰ δικά του· τοὺς ἐξήγησαν ὅτι δεκάδες χιλιάδες Εὐρωπαῖοι, ἂν ὄχι καὶ περισσότεροι, πηγαίνουν στὰ κιμπούτζ καὶ προσφέρουν ἐκουσίως τὴν ἐργασία τους γιὰ τὴν ἐγκατάστασή τους στὶς δύσκολες συνθήκες τῆς ἐρήμου.

- Ἔχουμε ὑποχρέωση, ὑπογραμμίζει μὲ ἔμφαση ἡ Μόνικα, κατάξανθη αὐτὴ, καὶ ἀρκετὰ ψηλὴ, μὲ γαλάζια μάτια, ἀλλὰ ταίριαζε μὲ τὸν Θρασύβουλο, πρῶτο ἀνάστημα στὴν τάξη.
- Φτιάχνουν τὸ κράτος τους, λέει ὁ Θρασύβουλος.
- Ναί, μετὰ ἀπὸ ὅσα ὑπέστησαν στὸν πόλεμο ἀπ' τοὺς Γερμανούς, παρεμβαίνει ἡ Ἰνγκριντ.
- Τὸ Ὀλοκαύτωμα στὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως, συμπληρώνει ὁ Κίμων.
- Τοὺς βοηθοῦμε ὅσο γίνεται, λέει, μετρίου ἀναστήματος αὐτὴ, καστανὴ μᾶλλον, μὲ ἔξυπνα μάτια.
- Εἶναι ἀπὸ ὅλες τὶς χῶρες τῆς Εὐρώπης; ρωτᾷ.
- Ὅχι ἀπὸ ὅλες, οἱ περισσότεροι εἴμαστε Σκανδιναβοί, Σουηδοὶ καλύτερα, καὶ μετὰ λίγοι ἀπὸ Ὀλλανδία, Βέλγιο, Γαλλία, Ἀγγλία, διευκρινίζει.
- Ἔχει γίνῃ μὸδα σχεδὸν στὶς χῶρες σας;
- Πές το κι ἔτσι, ἀπαντᾷ χαμογελώντας.

Ἡ συνεννόηση γινόταν στὰ ἀγγλικά, ἐπειδὴ τὰ γνώριζαν καλύτερα ὅλοι τους, ἐνῶ οἱ δύο νέοι μόλις συνεννοοῦνταν στὰ γερμανικὰ κι ἤλπιζαν νὰ τὰ τελειοποιήσουν στὸ Ἄαχεν· καὶ οἱ Σουηδέζες, ἐκτὸς ἀπ' τὴν ἀγγλικὴ καὶ τὴν μητρικὴ τους, δὲν μιλοῦσαν ἄλλη γλῶσσα. Ἡ συζήτηση γύρισε γρήγορα στὸ ἐπίκαιρο θέμα τῆς δίκης τοῦ Ἄντολφ Ἀιχμαν στὸ Τέλ Αβίβ, τὸ δεύτερο πρῶγμα· τὸν εἶχε ἀπαγάγει ἡ Μωσάντ ἀπ' τὴν Ἀργεντινὴ, ὅπου εἶχε καταφύγει μετὰ τὸν πόλεμο καὶ ζοῦσε μὲ ψευδώνυμο, καὶ τὸν εἶχε μεταφέρει μυστικὰ στὸ Ἰσραήλ γιὰ νὰ δικασθεῖ, ὡς ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἐξοντώση ἑκατομμυρίων χιλιάδων Ἑβραίων στὰ στρατόπεδα

συγκεντρώσεως. Η διεθνής κοινότης είχε διχασθεῖ τότε· οἱ περισσότεροι δικαιολογοῦσαν τὴν ἐνέργεια τῶν Ἰσραηλινῶν, διότι πίστευαν ὅτι ἔπρεπε νὰ πληρώσουν, μὲ κάθε τρόπο, οἱ Ναζι γιὰ τὰ ἐγκλήματά τους· ἄλλοι, ὀλιγώτεροι αὐτοί, θεωροῦσαν τὴν σύλληψη καὶ τὴν ἀπαγωγή ὡς παραβίαση τοῦ διεθνοῦς δικαίου καὶ τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τῆς Ἀργεντινῆς· δὲν εἶχαν ἀπήχηση ὅμως οἱ διαμαρτυρίες τους, διότι ἡ Ἀμερική ὑποστήριζε τὴν ἐνέργεια κι οὐδείς τότε τὴν ἀμφισβητοῦσε στὸ δυτικὸ κόσμο, ἐνῶ ὁ ἀνατολικὸς ἦταν στὸν κόσμο του, ἀλλὰ μὲ πρόσφατη μεγάλη ἐπιτυχία του τὴν ἀποστολὴ τοῦ Γιούρι Γκαγκάριν στὸ διάστημα.

Ἡ Μόνικα ὑποστήριζε θερμὰ τὴν ἐνέργεια τοῦ Ἰσραήλ, ἡ Ἰνγκριντ ὄχι καὶ τόσο, ἀσπαζόταν τὴν κριτικὴ ἀποψη ἀπέναντί τους, ὁ Θρασύβουλος, τηροῦσε ἀποστάσεις, ἀλλὰ ὄχι καὶ πολὺ σαφεῖς, ἐνῶ ὁ Κίμων ἦταν ἀρκετὰ ἐπικριτικός, ἀν καὶ τοῦ ἔλειπαν πολλὰ στοιχεῖα· εἶχε διαβάσει γιὰ κάποια Ἀμερικανίδα φιλόσοφο, τὴν Χάννα Ἄρεντ, ἡ ὁποία καταδίκασε τὴν ἀπαγωγή καὶ τὴν δίκη, ἀν καὶ ἐβραϊκῆς καταγωγῆς ἢ ἴδια καὶ μὲ θητεία στὰ στρατόπεδα· μόνο ἀπὸ ἀναφορὲς σὲ ἐφημερίδες τὰ γνῶριζε καὶ δὲν εἶχε μπορέσει νὰ βρεῖ βιβλία τῆς στὴν Ἑλλάδα· ἡ Ἰνγκριντ εἶχε διαβάσει τὸ βιβλίο τῆς, «The human condition», «Ἡ ἀνθρώπινη κατάσταση», ὅποτε ἐμφανιζόταν πιὸ ἐνημερωμένη. Ὁ Κίμων γνῶριζε κάτι ἀποσπασματικά· εἶχε σχηματίσει ὅμως τὴν ἀποψή του καὶ τὴν ὑποστήριζε σθεναρά. Ἡ συζήτηση κράτησε πολὺ, τὸ εὐνοοῦσε ἄλλωστε καὶ ὁ καιρὸς, καθὼς συνεχιζόταν στὸ βαγκὸν ρεστωράν, στὸ κουπέ, ἀκόμη καὶ στοὺς διαδρόμους, ὅπου ὅμως προτιμοῦσαν τὶς περιπτύξεις τους, ὅταν τοὺς δίδοταν ἢ εὐκαιρία· οἱ Σουηδέζες ἦταν πρόθυμες καὶ χωρὶς ἀντιρροήσεις κι αὐτοὶ μὲ ἀρκετὲς πρωτοβουλίες, ἀν καὶ πρώτη φορὰ πηγαιναν μὲ ξένες. Ἐφηβικὲς περιπέτειες θυμοῦνται...

Τὸ ἀντικείμενο τῆς διαφορᾶς τους μὲ τὴν Ἰνγκριντ ὄχι καὶ τόσο σημαντικό, ἀλλὰ μὲ τὴν Μόνικα μεγάλο· ὁ Ἄιχμαν ἦταν ἐγκληματίας πολέμου, κανεὶς δὲν τὸ ἀμφισβητοῦσε, ἦταν ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἐξόντωση ἑκατοντάδων χιλιάδων ἢ ἑκατομμυρίων Ἑβραίων, ἀλλὰ καὶ Ρώσων, Σέρβων, ἄλλων Σλάβων, ὅπως καὶ τσιγκάνων. Ὁ τρόπος τῆς ἀποδόσεως τῆς δικαιοσύνης ἦταν τὸ πρόβλημα· ὅπωςδήποτε ἔπρεπε νὰ πληρώσει καὶ ἀκριβὰ γιὰ τὶς πράξεις του, ἀλλὰ ἡ διαδικασία τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης ἐνοχλοῦσε πολλοὺς, μὲ πρώτη τὴν Χάννα Ἄρεντ.

- Ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἡ τρίτη ἐξουσία τῆς δημοκρατίας, μετὰ τὴν νομοθετικὴ καὶ τὴν ἐκτελεστικὴ, εἶπε ὁ Κίμων, κι ἐπομένως πρέπει νὰ ἀσκεῖται μέσα στὰ συγκεκριμένα πλαίσια τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν.
- Τὰ ξέρεις καλά! Λέει ἡ Ἰνγκριντ. Νομικὰ θὰ σπουδάσετε;
- Ὅχι Πολυτεχνεῖο, μηχανολόγος, ἠλεκτρολόγος ἐγώ, πολιτικὸς μηχανικὸς ὁ Θρασύβουλος.

- Κι ἀπὸ ποῦ τὰ ἔμαθες αὐτά; ρωτᾷ με ἐλαφρὰ εἰρωνεία στὸ ὕφος της, ἀλλὰ τὸ προσπέρασε αὐτός.
- Ἔχω διαβάσει ἱστορία, ἀρχαία καὶ νέα, γιὰ τὰ πολιτεύματα καὶ τοὺς θεσμοὺς τῆς δημοκρατίας, τῆς ἀμέσου δημοκρατίας, τῆς κοινοβουλευτικῆς, ἀλλὰ δὲν εἶμαι καὶ εἰδικός, νὰ μὴν τὰ παραλέω.
- Καλὸς εἶσαι, τοῦ ἀπαντᾷ καὶ τοῦ πιάνει ἀπαλὰ τὸ χέρι· ἀνταποκρίνεται αὐτὸς ἀμέσως καὶ πλησιάζει κοντὰ της, ὅποτε τοὺς ἀκολούθησαν ἡ Μόνικα κι ὁ Θρασύβουλος, ἐνῶ οἱ δύο ναυτικοὶ πνίχτηκαν στὰ κρυφὰ γέλια.

Ἡ διακοπὴ ἦταν ἀπαραίτητη, τὴν ἐπέβαλε καὶ τὸ ἀτελείωτο σφύργιμα τοῦ τραίνου, τὸ ὁποῖο πήγαινε μὲ βῆμα σημειωτόν, ἐνῶ ἄλλοτε ἔσβηναν κι ἄλλοτε ἀναβαν τὰ φῶτα, μὲ ἀποτέλεσμα πολλές φορές νὰ τοὺς βρίσκουν ἀγκαλιά. «Παιδιά, κάνετε τὴν δουλειά σας, ἐμεῖς βγαίνουμε στὸ διάδρομο», τοὺς σφύριξαν διακριτικὰ οἱ ναυτικοὶ κι αὐτοὶ τὸ ἐκμεταλλεύτηκαν κανονικὰ.

Ἄναψαν καὶ πάλι τὰ φῶτα, ἐπανῆλθαν κι οἱ ναυτικοὶ στὴ θέση τους, ξανάπιασαν τὴν συζήτησή τους· ἦταν τόσο καίριο τὸ θέμα τοῦ Ἄιχμαν, διότι, γιὰ πρώτη φορὰ μετὰ ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια, ἐτίθεντο, ἔστω καὶ θεωρητικὰ μόνο, θεσμικὰ ὅρια στοὺς διωγμοὺς τῶν Ναζι ἐγκληματιῶν πολέμου καὶ τὸ συζητοῦσαν σὲ ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀμερική.

- Στὸ περιοδικὸ New Yorker, ἂν θυμᾶμαι καλά, γράφει ἡ Χάννα Ἄρεντ, λέγει ὁ Κίμων, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν τὸ βρῆκα, ἂν καὶ τὸ ἔψαξα· τὸ παίρνουν, λένε, λίγοι στὴν Ἑλλάδα.
- Ἔχεις δίκαιο, ἀπαντᾷ ἡ Ἰνγκριντ, εἶναι τὸ πιὸ κοσμικὸ περιοδικὸ τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἀπευθύνεται σὲ λίγους, στοὺς ἀριστοκρατικούς κύκλους. Κανὰ δυὸ τεύχη μόνο ἔχω ξεφυλλίσει ἐγὼ, δὲν τὸ βρίσκεις εὐκόλα.
- Τῆς ἔχουν ἀσκήσει αὐστηρὴ κριτικὴ, ἀλλὰ αὐτὴ ἐπιμένει, εἶναι δυναμικὴ γυναῖκα καὶ δὲν ὑποχωρεῖ εὐκόλα.
- Εἶχε σχέσεις καὶ μὲ μεγάλους φιλοσόφους, ἀλλὰ δὲν θυμᾶμαι τὰ ὀνόματά τους.

Νέα σφυρίγματα τοῦ τραίνου, νέο σβήσιμο τῶν φώτων κι οἱ δύο φίλοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Σουηδέζες τὸ ἐκμεταλλεύονταν: «Γιατὶ δὲν μένουν συνέχεια σβηστά», λέει ὁ Θρασύβουλος. «Σκάσε», τοῦ ἀπαντᾷ ὁ φίλος του, καὶ συνέχισαν τὶς περιπτύξεις τους, μὲ τὶς Σουηδέζες νὰ ἀγκομαχᾶνε. Ἄναψαν τὰ φῶτα καὶ ξεχώρισαν κάπως.

«Ἦταν καλὲς οἱ Σουηδέζες», θυμᾶται ὁ Θρασύβουλος. «Ναί, πρόθυμες, εὐχάριστες, εὐγενικές· εἶχαμε ἀλληλογραφήσει μαζί τους γιὰ κάποιο διάστημα, μᾶς εἶχαν καλέσει καὶ στὴ Σουηδία, ἀλλὰ ἐμεῖς δὲν πήγαμε». «Ἦταν καὶ τὰ ἔξοδα βλέπεις...»

Ο Άιχμαν και τὸ σβήσιμο τῶν φώτων τοὺς ἐνδιέφεραν καὶ μόνο, ἂν καὶ προτιμοῦσαν τὸ δεύτερο· ἔκαναν ὡς τὸ Μιλάνο, ὅπου ἄλλαζαν τραῖνο, τριπλάσιο χρόνο ἀπ’ τὸν κανονικὸ καὶ τὸν μισομοίρασαν ἀνάμεσα στὸν Ναζὶ ἐγκληματία καὶ στὶς περιπτώξεις. Τὶς ἀπόψεις τοὺς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἀναλογιζόμενοι τὶς βρίσκουν πρωτοπόρες καὶ γνήσια δημοκρατικὲς καὶ γιὰ τότε καὶ γιὰ τώρα· τὸ Ἰσραήλ, μέσῳ τῶν μυστικῶν τοῦ ὑπηρεσιῶν, ἀναλάμβανε ἀποκλειστικὰ σχεδὸν τὸ ἔργο τῆς τιμωρίας τῶν ἐγκληματιῶν, ὅσους τὸ ἴδιο ἔκρινε ὡς ἐνόχους κι ὄχι κάποιον ἀνεξάρτητο διεθνὲς δικαστήριον, ὅπως τὸ Δικαστήριον τῆς Νυρεμβέργης. Αὐτὸ εἶχε ἐνοχλήσει περισσότερο κι ὄχι τόσο ὁ ὑάλινος κλωβὸς τοῦ Ναζιστοῦ.

- Ἡ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης ἐπαφίεται σὲ ἓνα κράτος, συνέχεια ὑποτίθεται τοῦ παλαιοῦ ἐβραϊκοῦ πρὸ διόμισιν χιλιάδων ἐτῶν, λέει ὁ Κίμων, κι ὄχι σὲ κάποιον διεθνὲς ὄργανον, μὲ ὅλες τὶς ἀπαραίτητες ἐγγυήσεις.
- Συμφωνῶ ἀπολύτως μαζί σου, ἀπαντᾷ ἡ Ἰνγκριντ, διότι οἱ κανόνες τῆς ἀπονομῆς τῆς θεσπίσθηκαν πολὺ ἀργότερα ἀπ’ τὴν ἐκτέλεση τῶν ἐγκλημάτων.
- Οἱ ποινικοὶ νόμοι δὲν ἔχουν ἀνασταλτικὴ ἰσχὺ, ἐπιμένει, κι αὐτὸ ἰσχύει ἀπ’ τὴν ἑλληνικὴ ἄμεσο δημοκρατία.
- Νὰ το πάλι στὴν ἱστορία σας, σχολιάζει σκωπτικὰ ἡ Ἰνγκριντ, σφίγγοντάς του τὸ χέρι.
- Ἐγὼ διαφωνῶ, παρεμβαίνει ἡ Μόνικα. Αὐτὰ εἶναι λεπτομέρειες τυπικὲς, χωρὶς οὐσιαστικὴ σημασία. Διότι τὸ κύριον θέμα εἶναι ἡ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης καὶ ἡ τιμωρία τῶν ἐγκληματιῶν, ὥστε νὰ μὴν ξανάχουμε Ὀλοκαύτωμα.

Πάγωσαν οἱ δύο φίλοι, δὲν περίμεναν τέτοια ἀπάντηση καὶ μάλιστα ἀπὸ Σουηδέζα· ὁ Κίμων αἰσθάνθηκε νὰ τοῦ σφίγγει τὸ χέρι ἡ Ἰνγκριντ, σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὸν ἐνθαρρύνει, ἔτσι κατάλαβε, ἐνῶ βλέπει τὸν Θρασύβουλον νὰ χαλαρώνει τὸ χέρι του ἀπὸ ἐκεῖνο τῆς Μόνικας. Ἐπεσε σιωπὴ, ἐνῶ καὶ οἱ δύο ναυτικοὶ κοίταζαν παράξενα· «τί εἶναι αὐτὰ ποὺ λέει αὐτή», ψιθυρίζει χαμηλόφωνα στὸν Κίμωνα ὁ διπλανός του. Δὲν κρατήθηκε:

- Μά, ὁ σεβασμὸς τῶν τύπων εἶναι ἡ οὐσία τῆς δημοκρατίας, ὁ τρόπος τῆς λειτουργίας τῆς καὶ ἀκόμη περισσότερο τῆς δικαιοσύνης, γι’ αὐτὸ εἶχαν καὶ τὴν διάκριση τῶν θεσμῶν, τοῦ Συντάγματος, θὰ λέγαμε σήμερον, καὶ τῶν νόμων.
- Ἐγὼ συμφωνῶ, λέει ἡ Ἰνγκριντ καὶ τοῦ σφίγγει τὸ χέρι.
- Τέτοιες δικαιολογίες πρόβαλαν οἱ Γερμανοὶ στὸ μεσοπόλεμον καὶ τοὺς ἀνέβηκε στὴν ἐξουσία ὁ Χίτλερ, ἐπιμένει ἡ Μόνικα.

- Δέν γνωρίζω καλά τήν ιστορία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καί δέν μπορῶ νά ἀπαντήσω. Ἀλλά θυμᾶμαι τήν στάση τοῦ Σωκράτους κατὰ τήν δίκη τῶν δέκα στρατηγῶν.
- Ἔ! Δέν θά πᾶμε καί τόσο παλιά, λέει εἰρωνικά.

Ὁ Κίμων ἀναψε, ἀλλά ἡ φίλη του τὸν κράτησε, σφίγγοντάς του ἀκόμη περισσότερο τὸ χέρι, ἐνῶ ὁ Θρασύβουλος τράβηξε τὸ δικό του κι οἱ δύο ναυτικοὶ ξερόβηξαν, ἤξεραν καί λίγα ἀγγλικά καί παρακολουθοῦσαν. Ἡ Ἰνγκριντ παρενέβη κατασταλικά.

- Καί βεβαίως θά πᾶμε, γιατί τότε ἐτέθησαν οἱ βασικοὶ θεσμοὶ τῆς δημοκρατίας. Τὸ εὐχαριστήθηκε ὁ Κίμων.
- Εἶναι ἀπὸ ὅλους ἀποδεκτὸ αὐτό, λέει, κι ἀπὸ τότε ἰσχύει ἡ διάκριση τῶν τριῶν ἐξουσιῶν· τήν συμπλήρωσαν οἱ νεώτεροι.

Ἡ Μόνικα κατάλαβε, ἔμεινε μόνη της, ἀλλὰ δέν ἤθελε καί νά ὑποχωρήσει εὐκόλα.

- Δέν εἶπα νά μὴν τηροῦνται οἱ θεσμοί, ἀλλὰ ὄχι καί ἐν ὀνόματι τῶν τύπων νά διαφεύγουν οἱ ἐγκληματίες.
- Ὅχι, νά μὴν διαφεύγουν, ἀπαντάει ἡ Ἰνγκριντ, ἀλλὰ καί νά μὴν καταπατῶνται οἱ δημοκρατικοὶ θεσμοί. Μαζεύτηκε ἡ Μόνικα κι ὁ Θρασύβουλος τῆς ἔπιασε πάλι τὸ χέρι σὲ συμπαραράσταση. Ἀλλάξε ἀμέσως τὸ πρόσωπό της.
- Στὴ δημοκρατία οἱ θεσμοὶ ἐπιβάλλουν τὸν τρόπο ἀσκήσεως τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ καί τῆς ἀσκήσεως τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὰ ὄργανά της. Κανένας δέν εἶναι ὑπεράνω τῶν θεσμῶν.
- Δέν εἶπα αὐτό, λέει ἡ Μόνικα, ἀλλὰ νά μὴν διαφεύγουν καί οἱ ἐγκληματίες, ἐπιμένει. Αὐτὸ ἐνοχλεῖ περισσότερο.
- Τὸν τρόπο καί τὶς μεθόδους ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης, τὰ ἐπιβάλλουν οἱ θεσμοὶ της, διαφορετικά, ἐὰν τοὺς παραβοῦμε, δέν διαφέρουμε σὲ τίποτε ἀπ' τοὺς Ναζί.
- Δικά σου εἶναι αὐτά; τοῦ ἀπαντάει.
- Ὅχι κάπου τὸ διάβασα, ἀλλὰ τὸ πιστεύω ἐπίσης, γιατί, ἂν θυμᾶμαι καλά, αὐτὸ ἦταν καί τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Σωκράτους.
- Δέν μπορῶ νά ἀπαντήσω, δέν τὰ ξέω τόσο καλά.
- Ὁ ὑπεράνω καί ἐκτὸς τῶν θεσμῶν τιμωρὸς εἶναι ἴδιος παντοῦ καί δέν διαφέρει σὲ τίποτε, ὅποια ἰδεολογία κι ἂν ἔχει.

«Εἶχαμε ἐντυπωσιάσει τότε μὲ τὶς ἀπόψεις μας», λέει ὁ Κίμων. «Ναί, θυμᾶσαι μᾶς ἔγραφαν ὅτι τὶς ὑποστήριξαν καί στὴ χώρα τους κι ὅτι εἶχαν ἀπήχηση, περισσότερο ἢ Ἰνγκριντ». «Ἦταν καί λίγο κουλτουριάρα αὐτή, ἂν καί δέν ξέραμε τότε αὐτὸν τὸν ὄρο». «Κι ἂν θυμᾶσαι, δέν ξαναπῆγαν στὰ κιμπούτζ, παρ' ὅλο πὸν τὸ εἶχαν ὑποσχεθεῖ καί τὶς εἶχαν καλέσει». Στὴ Γερμανία δέν γινόταν πολὺ συζήτηση γιὰ τὸ θέμα, κι ὁ τύπος ἀναδημοσίευε τὶς ἐπίσημες ἀμερικανικὲς καί ἐβραϊκὲς ἀπόψεις.

«Αισθάνονταν πολὺ ἔνοχοι, ὑπογραμμίζει ὁ Θρασύβουλος, ἂν καὶ κατὰ βάθος δὲν πίστευαν καὶ πολὺ αὐτὴν τὴν ἀποψη. Ἀλλὰ στὴ Γαλλία εἶχε ἀσκηθεῖ σκληρὴ κριτικὴ». «Θυμᾶμαι μᾶς τὰ ἔλεγαν οἱ λίγοι φίλοι μας στὸ Παρίσι. Αὐτὰ τὰ συζητούσαμε κυρίως στὸ Ντύσσελντορφ καὶ στὴν Κολωνία, ὅπου εἶχε περισσότερους φοιτητές, ἀλλὰ καὶ στὴν Φραγκφούρτη, ὅπου σπούδαζαν πολλοὶ κοινωνιολογία».

Γύρισαν στὰ φοιτητικὰ τους χρόνια, στὶς σπουδές τους, στὰ πολιτικά, εἶχαν ἀναμιχθεῖ ἐνεργᾶ ἀμφότεροι –τοῦ ἄρρεσαν τοῦ Κίμωνα οἱ ἀναφορές στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ πολιτικὴ ζωὴ– καὶ εἶχαν οὐσιαστικὴ δράση, ἐνῶ πολλοὶ ἄλλοι ἔμειναν μόνιμα μὲ τὰ πολιτικά. «Οἱ αἰώνιοι φοιτητές», λέει ὁ Θρασύβουλος, «τοὺς ἔδιωχναν ἀπ’ τὸ ἓνα Πανεπιστήμιο καὶ πήγαιναν στὸ ἄλλο, ἄντε καὶ στὸ ἄλλο...» Γέλασαν. «Ἐμεῖς ποὺ τελειώσαμε στὴν ὥρα μας, καλύτερα κάναμε ἢ χειρότερα;» προσθέτει. «Ὅπωςδήποτε καλύτερα, κάναμε τὴν ζωὴ μας· αὐτὴν διαλέξαμε, χωρὶς ἀνάμιξη σὲ κρατικὰ ἔργα, μόνο μὲ ἰδιῶτες δουλέψαμε, αὐτὴν κάναμε». «Οἱ ἄλλοι;» «Οἱ ἄλλοι πήραν τὸν δρόμο τους, τοὺς πρόλαβε καὶ ἡ δικτατορία, ἔγιναν καὶ ἀντιστασιακοὶ· βρῆκαν καλὴ δικαιολογία καὶ γύρισαν μεγάλα στελέχη στὴν Ἑλλάδα καὶ πήραν θέσεις στὸ δημόσιο, καὶ ἔγιναν μετὰ ὑπουργοί, μὲ δάφνες καὶ ἄλλα πολλά», συμπλήρωσε ὁ Κίμων.

Τὸ ἔβλεπαν, ἔγιναν αὐτοὶ διάσημοι ἐπὶ τρεῖς δεκαετίες, ἀλλὰ δὲν τοὺς ζήλευαν, ἔστω καὶ ἂν οἱ δύο τους, ἦταν τότε ἀπ’ τοὺς καλύτερους φοιτητὲς καὶ σκληροὶ ἀγωνιστὲς στὰ πολιτικά, μὲ τίς ἐπιπτώσεις τους στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ δὲν τὸ μέτρησαν ποτέ, οὔτε καὶ τὸ ἐπικαλέσθηκαν· ἔκαναν τὴν προκοπὴ τους, αὐτὴ ποὺ ἤθελαν, τίποτε περισσότερο, τὸ ἐπάγγελμά τους τοὺς βοηθοῦσε. «Τὸν τελευταῖο καιρὸ ἀπομυθοποιοῦνται ὅλοι τους σχεδόν», λέει ὁ Κίμων. «Ναί, τὰ σκάνδαλα, οἱ ἀνακρίσεις...» Γέλασαν. «Πόσο λίγο κράτησε ἡ δόξα!» «Ἕμῆδενα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε», ἔλεγε ὁ Σόλων». «Εἶχαν δίκαιο οἱ πρόγονοί μας, ὁ καθένας ἔχει τὸ τέλος ποὺ τοῦ ταιριάζει». «Τώρα ποὺ τὰ ἀναλογίζομαι ὅλα αὐτὰ, βλέπω ὅτι καὶ στὴν πολιτικὴ συνέχισαν τὴν φοιτητικὴ τους συμπεριφορὰ». «Ἔχεις δίκαιο, ποσοτικὴ εἶναι ἡ διαφορὰ τους καὶ ὄχι ποιοτικὴ. Διαχειρίσθηκαν περισσότερα χρήματα τώρα, ἀλλὰ ἔκαναν τὰ ἴδια πράγματα». Γέλασαν καὶ πάλι, δυνατὰ αὐτὴ τὴν φορὰ, ὥστε τράβηξαν τὴν προσοχὴ τῶν διπλανῶν τραπεζιῶν, ἀλλὰ δὲν ἔδωσαν καμμία σημασία.

«Ἕνα, Θρασύβουλε, μ’ ἔχει ἐνοχλήσει πάρα πολὺ, καὶ ἤθελα νὰ τὸ πῶ δημόσια, ἀλλὰ βλέπεις: Ὁ ἐβραϊκὸς σκουῖφος στὸ κεφάλι τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, τὸ περίφημο κιπὰ, κατὰ τὴν ἀπόδοση τιμῆς στὸ Μνημεῖο τοῦ Ὀλοκαυτώματος στὴν Ἱερουσαλὴμ». «Τὴν ἴδια σκέψη ἔκανα καὶ ἐγώ, καὶ ἤθελα νὰ τὸ συζητήσουμε. Ποῦ τὸ εἶδες; Γιατὶ οἱ ἐφημερίδες καὶ οἱ τηλεοράσεις δὲν ἀνέφεραν λέξη στὴν Ἑλλάδα». «Στὸ διαδίκτυο, καὶ ἐκεῖνο τὸ βλέμμα τοῦ ραβίνου, καρφώθηκε μέσα μου». «Κι ἐμένα, μοῦ τὸ

ἔδειξε ὁ ἐγγονός μου. "Παπποῦ, κοίτα τί ἔκανε ὁ φίλος σου! Κι ἔλεγεσ ὅτι εἶναι καλός". "Καὶ ποῦ τὸ ξέρεις ἐσύ, ὅτι δὲν εἶναι καλὸ αὐτό;" "Ὅλα τὰ παιδιὰ τὸ συζητᾶμε στὸ σχολεῖο κι ἔχουμε γίνει ἔξω φρενῶν, τὸ εἶχε φορέσει πέρυσι κι ὁ πρωθυπουργός. Προσβάλλει τὴν Ἑλλάδα. Δὲν ἔχουμε δίκαιο;" "Ἀπόλυτο δίκαιο ἔχετε παιδί μου". «Μᾶς βάζουν μυαλὸ τὰ παιδιὰ Θρασύβουλε! Τὰ ἴδια μοῦ λέει κι ἐμένα ἢ ἐγγονή μου, ποῦ πηγαίνει κι αὐτὴ στὸ Λύκειο. Τέτοια ἐθνικὴ ταπείνωση!» «Συνέχισαν τὴν ἴδια ὀλοκληρωτικὴ τακτικὴ μὲ τὴν δίκη τοῦ Ἄιχμαν, τὴν ἐκατόμβη στὸ Ὄσλο, κι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας προσκύνησε, κι ἔλεγε ὅτι ὑποστήριζε τὰ ἀραβικὰ κινήματα. Δὲν ὑπολόγισε καθόλου τὴν Ἑλλάδα...» «Ἐέρεις δὲν προσκυνοῦν μὲ σκουῖφο ὅλοι οἱ ἡγέτες;» «Τὸ ἄκουσα· μοῦ ἔδειξε ὁ ἐγγονός μου σκηνὲς ἀπὸ ἄλλους ἡγέτες ποῦ προσκυνοῦν χωρὶς σκουῖφο...»

Χρῆστος Ζ. Καρανίκας,
Καλαμάκι, Ἰούλιος 2011